

ПЕЙЗАЖ — ПАПУЛЯРНЫ І ЭЛІТАРНЫ

ФЕДАРА ЯСТРАБ

І Міжнародны фестываль пейзажа, разгарнуўшы свае экспазіцыі адразу ў трох галерэях Нацыянальнай бібліятэкі — «Атрыуме», «Лабірынце» і «Ракурсе», сабраў мастакоў з 12 краін. Побач з беларускімі творцамі ў фестывалі прымалі ўдзел аўтары са Злучаных Штатаў Амерыкі, Кубы, Турцыі, Сербіі, Арменіі, Малдовы, Украіны, Казахстана, Літвы, Латвіі, Расіі.

Падаецца, зусім нядаўна абрушылася сцяна паміж Захадам і Усходам, але новыя магчымасці цесных стасункаў паміж культурамі ўжо далі плён. Беларуская мастацтва стала актыўна засвойваць урокі сусветнай мастацкай практыкі. На жаль, гэты працэс не заўсёды працякае арганічна. Павярхоўнае перайманне заходніх «ізмаў», капіраванне знешніх прыёмаў і ўзяцця напратак хай сабе і цікавыя, але чужыя манеры не маглі прывесці да істотных мастацкіх вынікаў.

Добра вядомыя сучасныя арт-практыкі — відэа-арт, лэнд-арт, медыя-арт і іншыя — яшчэ не сталі па-сапраўднаму арганічнай часткай мастацкага працэсу ў Беларусі. На гэтым фоне пейзажны жанр, як адзін з самых традыцыйных, але дэмакратычных і папулярных, нечакана для многіх творцаў, якія скептычна пазіралі ў яго бок, становіцца прасторай для разнастайных пошукаў. Трапяткіх, адухоўленых і сагрэтых сэрцам пейзажаў сапраўдных майстроў ніколі не заменяць самыя найноўшыя тэхналогіі і арт-практыкі.

Гэтая ідэя і вызначыла канцэпцыю І Міжнароднага фестывалю пейзажа, прысвечанага Віталію Цвірку. Галоўная мэта фестывалю — акрэсліць сённяшні стан пейзажа, яго месца ў творчасці сучасных мастакоў. Экспазіцыю адкрывае цудоўнае палатно В.Цвіркі «Бэзавы дзень» са збораў Музея сучаснага выяўленчага мастацтва. Слынным жывапісец аднолькава бліскуча валодаў тэхнікай малюнка, акварэлі, алейнага жывапісу, быў выдатным педагогам. Многія яго вучні сталі вядомымі мастакамі.

Пейзажы, напісаныя майстрам, вызначаюцца адметнай, вольнай і магутнай

С.Кузькін. Зіма ў Трубчэўску. Алей. 2005.

пластыкай. Яны напоўнены ўнутранай гармоніяй, цеплынёй і шчырасцю. Незвычайная раскаванасць і абсалютнае адчуванне колеру, эпічнае светаўспрыманне — характэрныя рысы творчасці В.Цвіркі. Нават невялікія эцюды пад яго неўтаймоўным пэндзлем набываюць манументальнае гучанне. «Бэзавы дзень» і стаў тым камертонам, які вызначыў значнасць, манументальнасць падзеі, што адбылася ў галерэйна-выставачным комплексе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

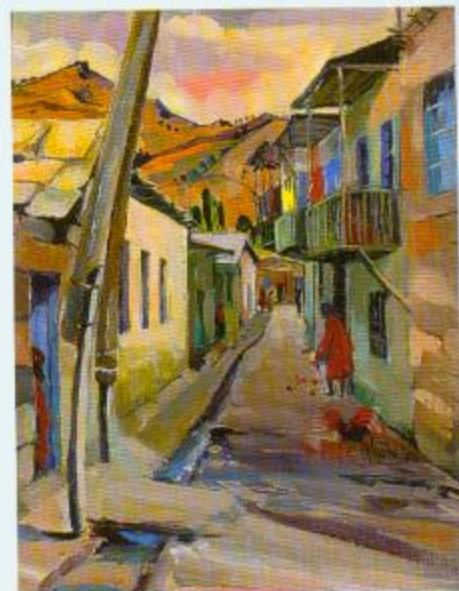
Адметная індывідуальная манера кожнага майстра, цікавыя кампазіцыйныя рашэнні, выразная пластыка і дасканалая тэхніка — гэта тое, што вызначае большасць экспанаваных твораў, выяўляе мастацкі ўзровень выставы і выклікае цікавасць у аматараў мастацтва і прафесіяналаў.

У кожнага пейзажыста свая творчая задача, свая эмацыйная накіраванасць, аднак ёсць і тое, што іх творы аб'ядноўвае, — гэта любоў да жыцця, удзячнасць і ўважлівыя адносіны да навакольнага свету, вастрыня і самабытнасць успрымання. Леншым палотнам на выставе ўласцівы вобразна-паэтычны пачатак. Яны па-за межамі ілюстрацыйнасці, «люстэркавага» падабенства выявы і натуры. Змест гэтых палотнаў раскрываецца не толькі ў асабістай інтэрпрэтацыі і філасофскім асэнсаванні натуральных матываў — яго вызначае і мелодыка тонаных спалучэнняў.

Многім творцам, чые работы былі прадстаўлены на выставе, зрабіць пластычную мову жывапісу больш вострай і выразнай дазволіла глыбокае вывучэнне нацыянальных традыцый, іх удумлівае, творчае пераасэнсаванне. Нягледзячы на сваю дэмакратычнасць, даступнасць пейзажны жанр можа ўзнімацца да глыбокай сімвалічна-філасофскай карціны з развагамі пра жыццё чалавека. Ён дае

С.Давідовіч. Апошнія яблыкі. Алей. 2006.

А.Дарбініян. Стары Ерэван. Алей. 2006.

вялікія магчымасці для рызкоўных эксперымантаў, разнастайных і нечаканых інтэрпрэтацый і пошукаў як эмацыянальнага, так і непасрэдна пластычнага характару.

Няспешна прайдзіцеся па залах. У вочы кінецца незвычайная разнастайнасць канцэптуальна-пластычных відаў пейзажа: як элемент жанравай карціны («Бяседа» П.Данілава, «Чэрвень» А.Бапанавы, «Я і мой вослік» С.Аруцюняна); як элемент нацюрморту («Віленскі нацюрморт» А.Паповаса, «Арменія. Рэквіем» С.Аруцюняна, «Сідрабене» Г.Слапіня); асацыятыўна-абстрактнай кампазіцыі («Урбаністычны матыў» Б.Даганчай, «Ноч» Н.Озлю); як метафары («Планета Камелія» Г.Вашчанкі, «Антрапалагічны краявід: Геб» В.Наталокі); сімвалічна-дэкаратыўнай кампазіцыі («Самотны птах» Г.Драздова, «Сезон матылькоў» Ф.Ястраба, «Вяршыня» А.Малдэрэ); натурнага эцюда («Пачатак восені» В.Ігнаценкі, «Зімовы дзень» М.Машкова); як

бліскачай тэхнікай. Асабліва хочацца адзначыць работы Д.Цэнітэ «Перад навальніцай» і «Парк у горадзе Цэсіс», а таксама Я.Легздыньша «Пейзаж. Акварэль I» і «Пейзаж. Акварэль II». Гэтым майстрам уласцівы вольнае валоданне складанай тэхнікай, высокі густ, выдатнае адчуванне матэрыялу.

Некаторыя літоўскія мастакі — прадстаўнікі рускай школы — сваімі тэмамі абралі вудачкі Вільні і экзотыку Тракайскага замка. Для М.Машкова, кіраўніка Асацыяцыі рускага мастацтва ў Літве, улюбёнымі сюжэтамі сталі ціхія, утульныя куточки някідкай, але цёплай і пяшчотнай прыроды Літвы.

Рэзка вылучаюцца на выставе сваёй надзвычай жыццярэднасцю каларыстыкай работы кубінскіх майстроў. Сонечная экзатыка гэтых твораў радуе вока беларускага глядача, прывыклага да шэрых туманоў і працяглых дажджоў. Салодкія карамелькі — «Дахі» С.Р.Эрнандэса, амаль адчувальны пах

ва, заслужанага мастака Расіі. Асабліва заварожвае яго «Вясновая правішчыя». Аксамітны пастозны жывапіс, выкананы тэмпераментнай рукой майстра, на паўняе палатно амаль матэрыяльным адчуваннем сонца, снегу, пазелянелых зрубаў драўляных хат і чысцінёй царкоўнага гмаха. С.Кузькін, вучань І.Глазунова, мастак са старажытнага гарадка Трубчэўска, радзімы легендарнага Баяна, прывёз на выставу краявіды «Зіма ў Трубчэўску» і «Валаам. Цішыня». Работы выкананы на мяжы пейзажа і жанравай карціны, дзе людзі і прырода жывуць у гарманічным адзінстве. Гэта абумоўлена не толькі жывапіснымі пошукамі мастака, але і пэўнай жыццёвай філасофіяй: і тое і другое для яго — частка зямнога быцця.

Беларускіх мастакоў, якія бралі ўдзел у выставе, добра ведае наш глядач. Варта толькі згадаць некаторых з іх: Г.Вашчанку з яго касмічнай метафарай «Планета Камелія», А.Бараноўскага, нашага

А.Козікаў. Вільня. Дождж. Алей. 2006.

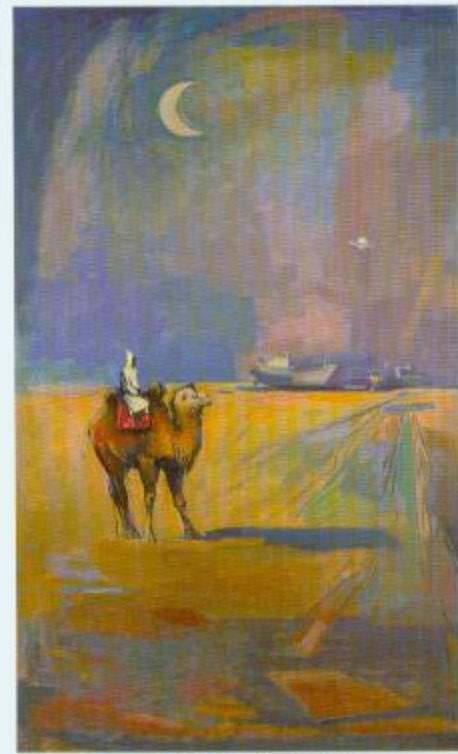
элемент структуры («Вада» Д.Цэнітэ, «Пейзаж ХХХ» І.Ірбэ, «Раніца-Блюз» А.Жарнасека).

Спіс можна доўжыць, бо на выставе — эпічныя палотны, лірычныя краявіды, творы сацыяльнага, экалагічнага і этнаграфічнага характару. Жанр пейзажа прадстаўлены жывапіснымі, графічнымі і фотаработамі. Дарэчы, аб апошніх. Работы фотамастакоў Д.Кундс-тадтэра (ЗША), В.Качана, В.Вядрэнкі, В.Наталокі (Украіна), А.Жарнасека сталі арганічнай часткай агульнай экспазіцыі галерэі «Атрыум».

Латышская акварэль заўсёды славілася сваёй высокай прафесійнасцю,

знакамітага кубінскага тытуноў рабоче «Стары і Вега» Л.П.Хіменэса, арыгінальная пластыка «Фантазіі» і «Царквы св. Іуды Патрылле» А.Дыяса, экзатычныя пальмы і праступаючыя праз іх партрэты-прывіды юнакоў у самбрэра ў «Гуахіры» К.Рэйны — усё гэта разам дае яскравае ўяўленне аб менталітэце кубінцаў, іх агністым тэмпераменце і незгасальным жыццялюбстве.

Руская школа жывапісу прадстаўлена мастакамі з Бранска. Выпускнікі розных мастацкіх ВНУ Расіі, яны беражліва ставяцца да спадчыны рускага рэалізму. Выдатныя краявіды ў гэтай традыцыі мы бачым у Я.Васкабойніка-

А.Курмагамбаеў. Набат. Алей. 2005.

«вучонага імпрэсіяніста», які паказаў на выставе работы эпічнага характару «Спадчына. Мірскі замак» і «Зімовы спакой», У.Тоўсіца з «Наведваннем старой сядзібы», Я.Батальёнка з «Райскай яблыняй» і «Марывам», мастака з неўміручай душой рамантыка...

Падсумоўваючы, хочацца адзначыць, што нягледзячы на фантастычна кароткі тэрмін для арганізацыі праекта такога маштабу (усяго месяца), фестываль адбыўся, выявіўшы новыя перспектывы пейзажнага жанру, яго вялікі патэнцыял, здольнасць пастаянна абнаўляцца, шукаць і эксперымантаваць.